

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในบทนี้จะกล่าวถึงแนวความคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยเรื่องการเปิดประเด็นข่าวและกระบวนการทำข่าวของผู้สื่อข่าวการเมือง ดังนี้

บทบาทสื่อมวลชนต่อสังคม

นักสังคมศาสตร์มีแนวโน้มที่จะมองบทบาทหน้าที่ของการสื่อสารในส่วนที่มีประสิทธิผลต่อสังคม โดยเฉพาะในแง่ที่ว่ามนุษย์จะต้องติดต่อกับบุคคลอื่นที่อยู่ร่วมสังคมเดียวกัน เพื่อให้การมีชีวิตความเป็นอยู่ร่วมกันนี้เป็นไปด้วยความราบรื่นเรียบร้อย เช่น จะต้องช่วยกันแสดงความคิดเห็นเพื่อที่จะได้นำมาพิจารณาตัดสินใจแก้ไขปัญหาของชุมชนหรืออาจจะต้องช่วยกันปรึกษาหารือในการประกอบอาชีพ และถ่ายทอดวิชาความรู้เกี่ยวกับเรื่องต่างๆ ที่จำเป็นหรือที่น่าสนใจ การสื่อสารจึงเข้ามามีบทบาทหน้าที่ช่วยให้มนุษย์อยู่ร่วมกันในสังคมและยึดเหนี่ยวให้สังคมอยู่ได้ เมื่อใดไม่มีการสื่อสารซึ่งกันและกัน เมื่อนั้นก็ไม่มีสังคม หรือในมุมกลับกันเมื่อใดไม่มีสังคม เมื่อนั้นก็ไม่มีการสื่อสาร

แฮโรลด์ ลาสเวลล์ (Lasswell , 1948 : 37-51) นักรัฐศาสตร์ชาวอเมริกันที่มีชื่อเสียงผู้หนึ่งได้เคยเขียนไว้ว่า การสื่อสารมวลชนมีบทบาทหน้าที่สำคัญอยู่ 3 ประการ คือ

1. สังเกตการณ์สภาพแวดล้อม (surveillance of the environment) ได้แก่ การเฝ้าดูแลสอดส่องเหตุการณ์ต่างๆ รวมถึงภัยอันตรายที่อาจมีผลกระทบต่อสมาชิกของสังคม

2. ประสานสัมพันธ์ส่วนต่างๆ ของสังคม (correlation of the parts of society) ได้แก่ บทบาทหน้าที่ที่การสื่อสารเข้ามาช่วยปรับสมาชิกกลุ่มต่างๆ ให้มีความเข้าใจซึ่งกันและกัน และอยู่ร่วมกันในสังคมเดียวกันได้ด้วยความสงบเรียบร้อยตามสมควร

3. ถ่ายทอดมรดกทางสังคม (transmission of social heritage) โดยเฉพาะอย่างยิ่งทำให้เกิดการสืบทอดวัฒนธรรมไปยังอนุชนรุ่นต่อไป

การวิเคราะห์ของลาสเวลล์ นับว่าเป็นการบุกเบิก ในด้านแนวความคิดในเรื่องนี้จึงค่อนข้างโน้มเอียงไปในเชิงรัฐศาสตร์ ผสมผสานกับแนวความคิดเชิงสังคมวิทยา แต่ถ้าเอาแนวความคิดในเชิงการสื่อสารซึ่งเราค้นเคยกันเข้ามาจับก็จะเห็นว่าสอดคล้องกันตามสมควร

การสังเกตการณ์สภาพแวดล้อมเพื่อรายงานให้สมาชิกสังคมทราบ จะตรงกับบทบาทหน้าที่ในการให้ข้อมูลข่าวสาร (information function)

การประสานสัมพันธ์ส่วนต่างๆ ของสังคมให้รวมตัวกันอยู่ได้ จะใกล้เคียงกับบทบาทหน้าที่ในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น (correlation function)

ส่วนการถ่ายทอดมรดกทางสังคมและวัฒนธรรมก็อาจหมายถึงบทบาทหน้าที่ในการด้านการศึกษา (education function)

แนวความคิดของนักสังคมวิทยาชาวอเมริกันอีก 2 ท่าน ลาซาร์เฟลด์ และเมอร์ตัน (Lazarsfeld & Merton , 1958) เสริมบทบาทหน้าที่ของการสื่อสาร ขยายขอบเขตกว้างขวางมากขึ้นอีก 2 ประการ คือ การช่วยเสริมสร้างสถานภาพทางสังคม (social status) และการควบคุมพฤติกรรมทางสังคมให้อยู่ในกรอบของจริยธรรม (ethicizing)

การช่วยเสริมสร้างสถานภาพทางสังคม หมายถึง การสื่อสาร โดยเฉพาะการสื่อสารมวลชนช่วยเผยแพร่ชื่อเสียงเกียรติคุณของบุคคลให้เป็นที่ยอมรับกันในสังคมมาก หรือยังมีข่าวของบุคคลนั้นปรากฏทางสื่อมวลชนมากเท่าไรในสาธารณชน ก็มักจะมีแนวโน้มที่จะมองเห็นความสำคัญของเขามากขึ้นเท่านั้น

ส่วนการควบคุมพฤติกรรมทางสังคมให้อยู่ในกรอบของจริยธรรมก็คือ การสื่อสารระหว่างบุคคลหรือการสื่อสารมวลชน ช่วยเผยแพร่พฤติกรรมที่ขัดต่อจารีตประเพณีหรือปทัสถานทางสังคม (social norms) ไปในทำนองวิพากษ์วิจารณ์และตำหนิประณาม ทำให้บุคคลที่ตกเป็นข่าวเกิดความละอายใจ

หรือเกรงกลัวและพยายามแก้ไขพฤติกรรมของตนเอง ส่วนประชาชนทั่วไปก็จะยึดเป็นบทเรียนในการประพฤติตนเองให้อยู่ในกรอบของจริยธรรม เพราะเกรงว่าจะตกเป็นข่าวเสียหายอย่างนั้นบ้าง

แต่บทบาทหน้าที่ทั้ง 2 อย่างที่ขยายเพิ่มเติมขึ้นมา นี้ ก็ยังหนีไม่พ้นหลัก 3 ประการที่ได้กล่าวมาแล้ว คือ การให้ข้อมูลข่าวสาร การแสดงความคิดเห็น และการให้การศึกษา เพราะการจะเสริมสร้างสถานภาพทางสังคมและควบคุมพฤติกรรมทางสังคมได้นั้น จำเป็นต้องอาศัยการส่งและการรับสารที่เป็นข่าวสารความคิดเห็นและความรู้ด้วย

ดังนั้นบทบาทหน้าที่ในทัศนะของนักสังคมวิทยาชาวอเมริกัน ยังคงยึดอยู่กับหลัก 3 ประการ แม้ว่า ชาร์ล อาร์ โรธ จะได้เสนอแนะบทบาทหน้าที่เกี่ยวกับการให้ความบันเทิง (entertainment) ไว้แล้วก็ตาม แต่บทบาทหน้าที่นี้ก็มักจะถือกันว่าเป็นส่วนประกอบของการถ่ายทอดมรดกทางสังคมและวัฒนธรรมเสียมากกว่า ทั้งนี้ก็เพราะว่าความรื่นเริงบันเทิงใจเป็นเรื่องของสังคม และความรื่นเริงบันเทิงใจจะเกี่ยวกับสังคมก็ต่อเมื่อมองกันในแง่ของวัฒนธรรมเท่านั้น

หลังจากที่การศึกษาด้านการสื่อสารได้แพร่หลายออกไปในประเทศต่างๆ บทบาทหน้าที่ทั้ง 4 ประการ คือ การให้ข่าวสาร การให้ความคิดเห็นการให้การศึกษา และการให้ความบันเทิง จึงเป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไป สถานีวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ของชาติต่างๆ เป็นจำนวนไม่น้อยก็ได้อาศัยยึดหลักการทั้ง 4 ประการนี้เป็นตัวกำหนดบทบาทหน้าที่ของตนที่จะพึงปฏิบัติ เช่น ควรจะให้มีการรายงานข่าว ความคิดเห็น การศึกษาและบริการความบันเทิง เป็นสัดส่วนกันอย่างไรควรที่จะวางรายการประเภทต่างๆ เหล่านั้นไว้ในเวลาใดบ้างจึงจะเป็นประโยชน์สูงสุดต่อผู้ฟังและผู้ชม เป็นต้น

บทบาทของหนังสือพิมพ์ในระบอบประชาธิปไตย (เสรีนิยม)

สำหรับบทบาทของหนังสือพิมพ์ในปัจจุบัน ทั้งหนังสือพิมพ์ในประเทศไทยและต่างประเทศยังเป็นที่ถกเถียงกันระหว่างผู้มีอำนาจของรัฐ และผู้ประกอบวิชาชีพอื่นๆ กับผู้ประกอบวิชาชีพหนังสือพิมพ์ ทั้งนี้ เพราะทั้งสองฝ่ายต่างก็มองปัญหาสาธารณะที่หนังสือพิมพ์หยิบยกขึ้นมาเสนอในแต่ละวันนั้นคนละแง่ ผู้มีอำนาจของรัฐและผู้ประกอบวิชาชีพอื่นๆ มักจะมองหนังสือพิมพ์อย่างผิวเผินจากเนื้อหาที่หนังสือพิมพ์นำเสนอว่า หนังสือพิมพ์เป็นตัวที่ทำให้เกิดอันตรายต่อศีลธรรม ประเพณีและวัฒนธรรมของสังคม เป็นตัวที่สร้างความกระทบกระเทือนต่อความมั่นคงของรัฐ เป็นตัวสร้างความแตกแยกวุ่นวายให้เกิดขึ้นในสังคม หนังสือพิมพ์มักจะถูกกล่าวหาว่าใช้เนื้อที่ในหน้าหนังสือพิมพ์โจมตีผู้อื่นในเรื่องส่วนตัวอย่างมีอคติ การเขียนข่าวและการพาดหัวนั้น หนังสือพิมพ์ก็มักจะใช้ถ้อยคำที่ชวนให้ตระหนกและไร้อารมณ์ เพื่อจะได้ดึงดูดใจผู้อ่านให้อยากซื้อหนังสือพิมพ์เป็นการเพิ่มจำนวนจำหน่ายเท่านั้น

นอกจากนั้น หนังสือพิมพ์ยังถูกตำหนิว่าชอบ “สร้าง” ข่าว หรือแม้ข่าวบางข่าวเป็นเพียงข่าวลือ หนังสือพิมพ์ก็นำมาเสนอโดยไม่คำนึงถึงประโยชน์ของประเทศชาติและสาธารณชนที่จะต้องถูกกระทบกระเทือน หนังสือพิมพ์มักจะถูกติเตียนด้วยว่าเป็นตัวเปิดเผยความลับของรัฐบาลหรือมิฉะนั้นก็คอยจับผิดรัฐบาลจนรัฐบาลต้องระวังตัว กลัวถูกวิพากษ์วิจารณ์เสียๆ หายๆ กระทั่งรัฐบาลมิเป็นอันจะทำการงานใดๆ เช่นนี้ เป็นต้น (สิทธิพิศย์ ชันสุวรรณ , 2539 : 17)

ภาพของหนังสือพิมพ์ในสายตาของผู้ประกอบวิชาชีพอื่นๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้มีอำนาจของรัฐ ดังที่ได้กล่าวมานี้ จะเห็นได้ว่าเป็นภาพของผู้สวมบทบาท “ผู้ร้าย” หรือ “ผู้ทำลายสังคม” นั่นเอง

นักวารสารศาสตร์ผู้ทรงคุณวุฒิหลายท่านได้เคยให้ความเห็นในการอภิปรายเรื่อง “หนังสือพิมพ์ : สร้างหรือทำลายสังคม” สรุปได้ว่าหนังสือพิมพ์นั้นมีหน้าที่ด้านเดียว คือ หน้าที่สร้างสรรค์ ไม่มีหน้าที่ทำลายไม่ว่าจะด้วยประการใดๆ ทั้งสิ้น เหมือนกับเจตนารมณ์ของกฎหมายที่ออกมาเพื่อทำให้สังคมนั้นอยู่กันอย่างมีความสุข เป็นระเบียบเรียบร้อย ดังนั้นการที่หนังสือพิมพ์ถูกมองในแง่ลบว่าเป็นตัวทำลายสังคมนั้น โดยแท้ที่จริงหาใช่เป็นบทบาทที่หนังสือพิมพ์สวมอยู่เป็นปกติวิสัยไม่ ดร.บุญเลิศ ศุภติลก อดีตคณบดีวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ซึ่งเป็นหนึ่งในบรรดาผู้อภิปรายครั้งนั้น กล่าวว่า เป็นเพราะสังคมในช่วงหนึ่งกำลังย่างเข้าสู่การเปลี่ยนระบบคนในสังคมจึงเกิดอาการปั่นป่วนแล้วมักจะโยนความผิดให้หนังสือพิมพ์เป็นแพะรับบาป โดยอ้างว่าหนังสือพิมพ์เป็นตัวเร่งหรือเป็นตัว

ทำลายสังคม (สมาพันธ์นักหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทย และคณะกรรมการศาสตร์และสื่อสารมวลชน
มธ. , 2526 : 25-26)

ในการอภิปรายครั้งเดียวกันนี้ นายมานิจ สุขสมจิตร ที่ปรึกษาหนังสือพิมพ์ไทยรัฐให้ความเห็นว่า “...หนังสือพิมพ์มีส่วนสร้างสังคมมากกว่าทำลายสังคม เพราะไม่มีนายทุนหรือไม่มีกลุ่มหนังสือพิมพ์ฉบับไหนที่ออกหนังสือพิมพ์มาฉบับแรกก็ตั้งปณิธานไว้ว่า นี่เราจะต้องตั้งหน้าตั้งตาทำลายสังคมกันละ ถ้าหากหนังสือพิมพ์เป็นอย่างนั้น สังคมไทยเราคงจะย่อยยับไปหมดแล้ว ไม่เหลือให้เรามาอยู่กันจนทุกวันนี้ และหนังสือพิมพ์เมืองไทยจนกระทั่งทุกวันนี้ มีมาเป็นเวลา 130 ปีแล้ว นับตั้งแต่หนังสือพิมพ์บางกอกรีคอร์เดอร์เป็นต้นมา...”

รศ.นรนิติ เศรษฐบุตร รองอธิการบดีฝ่ายกิจการนักศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ (ในขณะนั้น) ได้กล่าวเสริมในการอภิปรายครั้งเดียวกันนี้สรุปได้ว่า ในการสร้างสังคมของหนังสือพิมพ์นั้นก็มีการทำลายปนอยู่ด้วย แต่การทำลายนั้นมิใช่การทำลายสังคม หากเป็นการทำลายบุคคลที่จะเป็นพิษเป็นภัยต่อสังคม เพื่อให้บุคคลนั้นหลุดพ้นไปจากสังคมนั้นมากกว่า

นอกจากนี้ นายราชันย์ ชูเซ็น คณบดีคณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย ได้ให้ความเห็นถึงกรณีสื่อมวลชนในปัจจุบันถูกกล่าวหาว่าคำนึงถึงผลประโยชน์ทางธุรกิจมากเกินไปจนทำลายสังคม ในการบรรยายวันปฐมนิเทศนักศึกษาใหม่ว่า ผู้ที่ทำลายสังคมนั้นไม่ใช่สื่อมวลชนที่แท้จริง แต่อาจจะเป็นกลุ่มผลประโยชน์ เช่น นักธุรกิจ นักการเมือง ฯลฯ ที่เข้ามาใช้วิชาชีพนี้เป็นเครื่องมือแสวงหาผลประโยชน์ จนลืมความรับผิดชอบต่อสังคม เพราะนักหนังสือพิมพ์หรือนักสื่อสารมวลชนโดยสายเลือด ย่อมไม่ทำลายตัวเอง และไม่ทำลายสังคม โดยเฉพาะไม่ทำลายชื่อเสียงวงการของตนเอง

แจ๊ค แอนเดอร์สัน (Jack Anderson) นักหนังสือพิมพ์ผู้มีชื่อเสียงในฐานะนักเขียนคอลัมน์ประจำ (columnist) เจ้าของรางวัลพูลิตเซอร์ประจำปี ค.ศ.1972 ได้หยิบยกความสัมพันธ์ระหว่างรัฐบาลกับหนังสือพิมพ์มาเป็นคำอธิบายแตกต่างให้บรรดาหนังสือพิมพ์ทั้งหลายที่ถูกผู้ประกอบอาชีพอื่นๆ โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ของรัฐ มองว่าเป็นผู้ทำลายสังคม คำอธิบายซึ่งเรียกว่า “ทฤษฎีสุนัขเฝ้าบ้าน” (The Watchdog Theory) กล่าวว่า อันที่จริงแล้วรัฐบาลกับสื่อมวลชนโดยเฉพาะหนังสือพิมพ์นั้นเป็นคู่ปฏิบัติกัน องค์กรทั้งสองนี้มักจะมีความขัดแย้งกันอยู่เสมอ ทั้งนี้เนื่องจากนักการเมืองที่มีอำนาจสูงๆ ของประเทศไม่ว่าที่ใด มักจะคิดว่าตนเองเป็นนาย (masters) ของประชาชน ไม่ใช่ผู้รับใช้ (servants)

ประชาชน แต่ความรับผิดชอบมูลฐานของหนังสือพิมพ์นั้นคือ การขุดคุ้ยเปิดโปงความอ่อนแอและบกพร่องในการบริหารงานของรัฐบาลให้ประชาชนเจ้าของประเทศได้ทราบ รวมทั้งทำหน้าที่ป้องกันมิให้เจ้าหน้าที่ของรัฐใช้อำนาจในการปฏิบัติหน้าที่ในทางที่ผิด หรือเกินขอบเขตที่ได้รับมอบหมายไปจากประชาชน ด้วย ความรับผิดชอบนี้หนังสือพิมพ์จึงต้องเฝ้าจับตาดูการทำงานของรัฐบาลให้เป็นไปตามนโยบายและคำมั่นสัญญาที่ได้ให้ไว้แก่ประชาชนเสมือนสุนัขยามจับตาดูขโมยไม่ให้เข้าบ้านในยามค่ำคืนนั่นเอง (แจ็ค แอนเดอร์สัน , อ้างถึงใน สิทธิพิชญ์ ชันสุวรรณ , 2539 : 19)

แจ็ค แอนเดอร์สัน ย้ำในคำอธิบายของเขาว่า รัฐบาลที่ปราศจากหนังสือพิมพ์ทำหน้าที่เป็นสุนัขเฝ้ายาม คอยกำกับดูแลการปฏิบัติหน้าที่นั้นในไม่ช้าจะกลายเป็นรัฐบาลที่กดขี่ข่มเหงประชาชนผู้เลือกตั้งรัฐบาลขึ้นมาเพื่อให้มาทำหน้าที่รับใช้ประชาชน

โจเซฟ พูลิเซอร์ (Joseph Pulitzer) นักหนังสือพิมพ์ในยุคปลายศตวรรษที่ 19 ผู้มีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักกันทั่วโลก ได้กล่าวถึงบทบาทของหนังสือพิมพ์เอาไว้อย่างชัดเจนมาก เขากล่าวว่า “นักหนังสือพิมพ์คือ ยามรักษาการณ์ที่ยืนอยู่บนสะพานเรือแห่งรัฐนาวา เขาจะเป็นผู้ที่คอยจับตาดูเรือที่แล่นผ่านไป จับตาดูจุดเล็กๆ ที่สนใจ ซึ่งปรากฏอยู่ ณ ปลายขอบฟ้าในยามที่อากาศสดใส เขาจะคอยรายงานเมื่อเห็นคนเรือแตกลอยคออยู่ในทะเล เพื่อให้เรือของเขาเข้าไปช่วยชีวิตคนเหล่านี้ เขาจะเพ่งมองฝ่าหมอกและพายุเพื่อจะได้เตือนให้คนในเรือทราบถึงภัยอันตรายที่จะมีมาข้างหน้า เขาไม่เคยคิดถึงรายได้ของเขาหรือผลกำไรของเจ้าของกิจการของเขา ทว่าเขายืนอยู่ ณ ที่นั้น ก็เพื่อจะปกป้องรักษาความปลอดภัยและความผาสุกของประชาชนผู้ซึ่งได้มอบความไว้วางใจแก่เขา”

บทบาทของผู้สื่อข่าวต่อสังคม

จากความเห็นของนักวารสารศาสตร์ทั้งหลายดังที่กล่าวมาข้างต้นนี้ ทำให้มองเห็นได้ว่า บทบาทของหนังสือพิมพ์ในสังคมนั้นหาใช่เป็นบทบาทของ “ผู้ร้าย” หรือ “ผู้ทำลายสังคม” ไม่ ทว่าหนังสือพิมพ์กลับมีบทบาทในการ “สร้าง” สังคม และ “รับใช้” สังคมอยู่มาก ในสังคมประชาธิปไตยนั้นสามารถแยกบทบาท (role) ของหนังสือพิมพ์ซึ่งรับใช้สังคมมาเป็นเวลานานนับศตวรรษได้เป็น 4 ประการ คือ

1. บทบาทการเป็นผู้แจ้งข่าวสาร (informer) บทบาทนี้เป็นบทบาทที่สืบเนื่องมาจากภาระหน้าที่ (function) สำคัญหนึ่งในหลายๆ ภาระหน้าที่ของหนังสือพิมพ์ ซึ่งก็คือ ภาระหน้าที่ในการแจ้งข่าวสาร (to Inform) อุบัติการณ์ทั้งหลายที่เกิดขึ้น ไม่ว่าจะในชุมชนหรือในสังคมอื่นให้ผู้อ่านทราบ นักข่าวซึ่งเป็นผู้บุคลากรที่สำคัญประเภทหนึ่งของกองบรรณาธิการจึงมีภาระหน้าที่ที่ต้องออกไปเสาะหาข้อเท็จจริงต่างๆ นำมารายงานเป็นข่าวสู่ผู้อ่าน

สำหรับบทบาทดังกล่าว ผู้สื่อข่าวไม่เพียงแต่จะรายงานเรื่องราวเหตุการณ์เกี่ยวกับชุมชนท้องถิ่นของตนเท่านั้น แต่ผู้สื่อข่าวยังต้องออกไปค้นหาข้อเท็จจริงอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ที่เป็นข่าวซึ่งมีผลกระทบต่อความเป็นอยู่ของประชาชนในชาติ เพื่อนำมาอธิบาย (explain) และแปลความหมาย (interpret) เหตุการณ์ที่เป็นข่าวนั้นๆ หรืออาจจะต้องวิเคราะห์ (analyse) เจาะลึกให้เห็นถึงสาเหตุแห่งเหตุการณ์และปัญหาซึ่งกำลังเป็นที่วิตกและมีผลกระทบต่อประชาชนขณะนั้น เพื่อให้ข้อเท็จจริงเหล่านี้เป็นตัวกระตุ้นให้สาธารณชนสามารถสร้างความคิดเห็น (opinion) แก่ไขปัญหาได้ด้วย

2. บทบาทการเป็น “สุนัขยาม” (watchdog) ในสังคมประชาธิปไตยประชาชนที่ได้รับแจ้งข่าวสารต่างๆ โดยเฉพาะข่าวสารเกี่ยวกับการบริหารงานของรัฐบาลและเจ้าหน้าที่ของรัฐอย่างถูกต้อง ครบถ้วน และตรงไปตรงมา เป็นเรื่องที่สำคัญต่อระบบการปกครองอย่างยิ่ง และในการทำหน้าที่ของผู้สื่อข่าวที่ดูเหมือนจะไม่มีบทบาทใดที่จะมายิ่งใหญ่เหนือบทบาทของการเป็น “สุนัขยาม” (watchdog) คอยจับจ้องเฝ้าดูการปฏิบัติงานของรัฐบาลและเจ้าหน้าที่ของรัฐได้เลย

บทบาทของการทำงานรับใช้ผู้อยู่ใต้การปกครอง (to serve the governed) นั้น ผู้สื่อข่าวจะทำหน้าที่สนองสิทธิในการรับรู้ (right to know) ข่าวสารต่างๆ ของประชาชนอย่างเต็มที่ เพื่อเป็นการสร้างสรรคประชาชาติ (create public opinion) ซึ่งเป็นเครื่องมือที่สาธารณชนจะใช้เป็นแนวทางในการตัดสินใจ

บทบาทสุนัขยามนี้เป็นบทบาทที่มีความสำคัญในการเฝ้าจับตากับดูแลการปฏิบัติงานของรัฐบาลและเจ้าหน้าที่ของรัฐให้เป็นไปตามนโยบายที่รัฐบาลได้ให้คำมั่นกับประชาชนไว้ก่อนที่เข้ามารับหน้าที่ นอกจากนั้นในฐานะที่เป็น “สุนัขยาม” หนังสือพิมพ์ยังต้องทำหน้าที่พิทักษ์ปกป้องผลประโยชน์ของประชาชน ซึ่งอาจจะถูกกลุ่มอิทธิพลในสังคมจกฉวยไปโดยไม่ชอบธรรม พร้อมกันนั้นหนังสือพิมพ์ก็จะต้องทำหน้าที่คอยตักเตือนรัฐบาลและเจ้าหน้าที่ของรัฐบาลให้ละเว้นจากการกระทำอันไม่ถูกต้อง ซึ่งจะมีผลกระทบต่อชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีของสาธารณชนด้วย (สิริทิพย์ ชันสุวรรณ , 2539 : 22)

บทบาทดังกล่าวข้างต้น สื่อมวลชนต้องทำหน้าที่รายงานข่าวเพื่อเปิดเผยข้อเท็จจริงเกี่ยวกับผลประโยชน์ของประชาชนในฐานะผู้พิทักษ์สังคม (watchdog) ซึ่งผู้สื่อข่าวจะต้องมีวิจารณญาณ มีสัมผัสนที่รวดเร็ว่องไวอยู่เสมอและพร้อมที่จะตามกลิ่น แสงหาวิธีการนำเอาความกระจ่างมาให้เจ้าของบ้านคือประชาชนได้ทราบต่อไป

คุณสมบัติพิเศษอย่างหนึ่งและเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับผู้สื่อข่าว คือ จมูกไวต่อข่าว (nose for news) อันหมายถึงความสามารถสำนึก (recognize) หรือบอกได้ว่าสิ่งที่เกิดขึ้น สิ่งที่พบเห็นจะเป็น “ข่าว” ได้หรือไม่ (ชวรัตน์ เชิดชัย , 2526 : 16)

ดังตัวอย่างกรณีข่าวปัญหาการแจกเอกสารสิทธิ ส.ป.ก. 4-01 เกิดขึ้นด้วยความเป็นคนช่างสังเกต และจมูกไวต่อข่าว (nose for news) ของผู้สื่อข่าวมติชนประจำจังหวัดภูเก็ตทำให้ข่าวการแจกเอกสารสิทธิ ส.ป.ก. 4-01 ให้แก่ราษฎรในจังหวัดภูเก็ตที่ดูเป็นเรื่องปกติธรรมดา แต่สัญชาตญาณของผู้สื่อข่าวบอกกับตัวเองว่า การที่มีรายชื่อคนในตระกูลเศรษฐีชื่อดังของภูเก็ตรวมอยู่ด้วยถึง 10 ตระกูล เป็นเรื่องผิดปกติและแปลกประหลาดอย่างยิ่ง ข่าวดังกล่าวจึงถูกส่งมายังโต๊ะข่าวภูมิภาคของหนังสือพิมพ์มติชนทันที และได้รายงานข่าวเป็นฉบับแรกที่เปิดประเด็นออกสู่สาธารณชนทั่วประเทศ (วารสารวันนักข่าว , 2538 : 177-178)

3. บทบาทการเป็น “นายทวาร” (gatekeeper) เนื่องจากการส่งข่าวสารต่างๆ จะต้องผ่านสื่อ (channels) ไม่ว่าจะเป็นหนังสือพิมพ์ วิทยุ หรือโทรทัศน์ก็ตาม ซึ่งสื่อเหล่านี้จะมีบุคคลทำหน้าที่เสมือน “นายทวาร” คอยควบคุม เปิด ปิด ให้หรือมิให้ข่าวสารนั้นผ่านไปได้ บุคคลที่ว่านี้ได้แก่ บรรณาธิการ (editor) ผู้ช่วยบรรณาธิการที่ทำหน้าที่บรรณาธิการ (sub-editor หรือ copy-editor) รวมทั้งผู้สื่อข่าว (reporter) ด้วย อย่างไรก็ตามไม่ว่าจะมีนายทวารกี่คนก็ได้ “จับ” ข่าวนั้นก่อนที่จะตีพิมพ์ออกสู่สาธารณชนผู้อ่าน แต่คนที่มีอิทธิพลต่อเนื้อหาของข่าวแต่ละข่าวมากที่สุดก็คือ ผู้สื่อข่าว ทั้งนี้เพราะใน

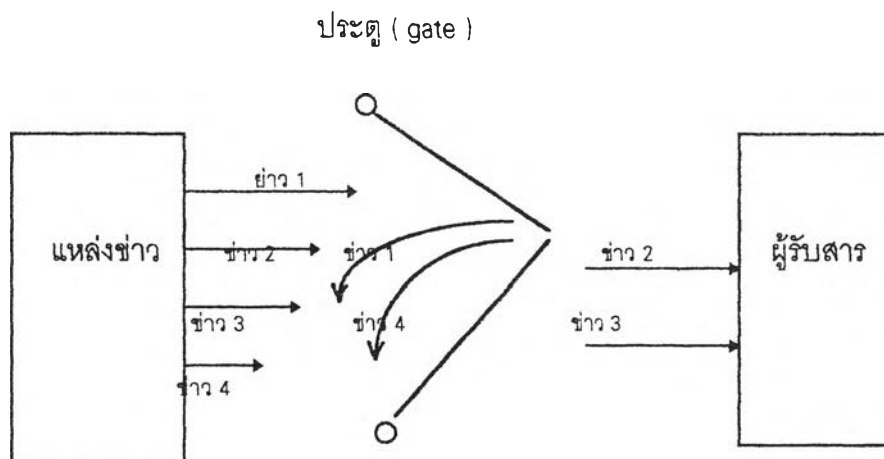
การสื่อข่าวแต่ละครั้งผู้สื่อข่าวจะเป็นคนตัดสินใจเองว่า เขาควรจะไปหาข่าวที่ไหนและอย่างไร เขาจะไปตามหาแหล่งข่าวบุคคลได้ที่ไหน จะสัมภาษณ์ใคร จะถามคำถามว่าอย่างไรบ้าง ข้อเท็จจริงอะไรบ้างที่เขาควรจะไปใส่เข้าไปในข่าว และข้อเท็จจริงใดที่เขาควรที่จะละทิ้ง

นอกจากผู้สื่อข่าวจะต้องมีจุกวอดต่อข่าว สามารถสำนักได้ว่าสิ่งที่เกิดขึ้นควรจะเป็นข่าวหรือไม่แล้ว ผู้สื่อข่าวยังจะต้องมีลักษณะเหมือนนักเขียนนวนิยายอีกด้วย กล่าวคือ นักเขียนนวนิยายนั้นใช้มโนภาพ (imagination) หรือความคิดคำนึงบางอย่างเพื่อสร้างเรื่องขึ้น ผู้สื่อข่าวก็ใช้มโนภาพเช่นว่านี้ด้วยเหมือนกัน แต่การใช้แตกต่างกันกับนักเขียนนวนิยาย เพราะผู้สื่อข่าวจะนำเอาข้อเท็จจริงต่างๆ (reality) ที่เกิดขึ้น และอยู่กระจัดกระจายมารวมกันเป็นเรื่องเดียวกัน โดยการจัดลำดับเหตุการณ์หรือความสำคัญของเหตุการณ์นั้นเสียใหม่ เพื่อให้ผู้อ่านอ่านเข้าใจโดยง่ายและน่าสนใจมากขึ้น

การใช้มโนภาพของผู้สื่อข่าว จึงเป็นการนำเอาความรู้ เหตุการณ์ ตลอดจนการสังเกตการณ์มาผสมผสานเข้าด้วยกัน นับเป็นสิ่งที่ยากเย็นที่สุดของศิลปการสื่อข่าว ดังนั้นผู้สื่อข่าวก็คือ ด้านแรกที่ต้องใช้การตัดสินใจและวิจารณ์ญาณในการเลือกสาระ และเหตุการณ์ที่เห็นควรว่าน่าจะเป็นข่าวมานำเสนอต่อสาธารณชน

ข้อความข้างต้นนี้ชี้ให้เห็นถึงบทบาทสำคัญอีกประการหนึ่งของสื่อมวลชนที่มีต่อสังคม คือบทบาทการเป็นผู้เฝ้าประตู (gatekeeper) หรือที่เรียกว่าผู้กรองสาร อันหมายถึงบุคคลที่ทำหน้าที่กั้นกรองเลือกสรรข่าวสารก่อนนำเสนอต่อสาธารณชน แนวความคิดเกี่ยวกับหน้าที่ “ผู้เฝ้าประตู” นี้มาจากข้อเขียนของเคิร์ท เลวิน (Kurt Lewin , 1947) ซึ่งชี้ให้เห็นว่าข่าวสารจะไหลผ่านช่องทางต่างๆ ณ บริเวณจุดที่เรียกว่า “ประตู” โดยทำหน้าที่ตรวจสอบเลือกสรร ดีความข่าวสารตามกฎหมายที่ตั้งไว้ว่าจะยอมให้ข่าวสารใดไหลผ่านไปหรือไม่ ในลักษณะหรือรูปแบบใด ผู้เฝ้าประตูนี้อาจจะเป็นบุคคล กลุ่มบุคคลหรือองค์กรก็ได้

ดี เอ็ม ไวท์ (D.M. White , 1950 : 39) ได้ใช้แนวความคิดเรื่อง “ผู้เฝ้าประตู” ทำการศึกษาบทบาทของผู้กรองสาร จากการทำงานของบรรณาธิการข่าวโทรทัศน์ของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นในอเมริกาฉบับหนึ่ง ซึ่งกิจกรรมในการตัดสินใจคัดเลือกข่าวเพื่อตีพิมพ์ในหนังสือพิมพ์ดังกล่าว มีกระบวนการดังในแบบจำลอง (ภาพที่ 1) ต่อไปนี้

ภาพที่ 1 แบบจำลอง "ผู้เฝ้าประตู" ของ ดี เอ็ม ไวท์

จากแบบจำลองของไวท์ แสดงให้เห็นว่าจากแหล่งข่าวจะมีข่าวสารมากมายหลายชิ้น (ข่าวที่ 1 , ข่าวที่ 2 , ข่าวที่ 3 , ข่าวที่ 4) ที่ส่งมายังหนังสือพิมพ์ บรรณาธิการข่าวจะทำหน้าที่คัดเลือกข่าวสารเพียงบางชิ้นเพื่อตีพิมพ์ (ข่าวที่ 2 , ข่าวที่ 3) ส่วนข่าวอีกหลายชิ้นจะถูกตัดทิ้งไป (ข่าวที่ 1 , ข่าวที่ 4) ข่าวสารที่ถูกคัดเลือกไว้นี้จะผ่านกระบวนการผลิตหรือตกแต่งให้เหมาะสมกับเวลา เนื้อที่ หรือลักษณะของสื่อ เพื่อส่งไปยังผู้รับสารต่อไป

ในวงการผู้ประกอบวิชาชีพหนังสือพิมพ์ ผู้ที่ทำหน้าที่เปิดประตูข่าวสารเหล่านี้ จะหมายถึง บรรณาธิการ รวมทั้งผู้สื่อข่าวที่ปฏิบัติหน้าที่รวบรวมข่าวสารจากที่เกิดเหตุ โดยบรรณาธิการจะทำหน้าที่ตรวจสอบคัดเลือกเรียบเรียงข่าวสารที่ได้รับจากผู้สื่อข่าวเพื่อเสนอให้สาธารณชนได้รับทราบ ดังนั้นทั้ง บรรณาธิการและผู้สื่อข่าวจึงอยู่ในฐานะที่จะ "ควบคุม" (control) ข่าวสาร ทั้งนี้โดยอาศัยวิธีการคัดเลือก และเรียบเรียงข่าว การตกแต่งและจัดหน้าหนังสือพิมพ์ ตลอดจนการกำหนดเวลาเสนอข่าวสารและลำดับความสำคัญของข่าว

4. บทบาทการเป็นเจ้าหน้าที่รับเรื่องราวร้องทุกข์ (ombudman) การที่หนังสือพิมพ์และผู้สื่อข่าวได้รับการยกย่องจากสาธารณชนให้เป็น “ฐานันดรที่สี่” (the fourth estate) นั้น สาเหตุหนึ่งก็เนื่องจากเป็นเจตนารมณ์ของประชาชนที่จะมอบหมายให้ผู้สื่อข่าวเป็นตัวแทน เป็นหูเป็นตา และเป็นปากเสียงแทน ด้วยการเสนอข่าวสารประจำวัน อธิบายการปฏิบัติงานของรัฐบาลและเปิดโปง (expose) การกระทำที่ผิดกฎหมาย และอยู่ติธรรมของเจ้าหน้าที่ของรัฐให้สาธารณชนได้รับรู้ บทบาทนี้จึงนับว่าเป็นบทบาทที่สำคัญยิ่งอีกบทบาทหนึ่งของนักข่าวและเป็นบทบาทที่ทรงอิทธิพลด้วย หากผู้สื่อข่าวปฏิบัติหน้าที่สามารถบำบัดทุกข์ให้ผู้เดือดร้อนด้วยความรับผิดชอบและอย่างมีประสิทธิภาพ

การนิยามข่าว

ในเรื่องคำนิยามของ “ข่าว” (news definition) นั้น บรรณาธิการหนังสือพิมพ์และนักการศึกษาทางวารสารศาสตร์ พยายามอธิบายความหมายอยู่เสมอมา แต่จนกระทั่งปัจจุบันก็ยังหาผู้มีความสามารถนิยามคำว่า “ข่าว” ให้ได้ความสมบูรณ์ครบถ้วนไม่ ทั้งนี้เพราะ “ข่าว” นั้นเป็นมโนทัศน์ที่มีลักษณะไม่มีตัวตน (abstract concept) สามารถเปลี่ยนแปลงรูปร่างไปได้ตามแต่ประสบการณ์และความสนใจของมนุษย์จะเปลี่ยนแปลงและที่ทำให้ยุ่งยากยิ่งขึ้นไปอีกก็คือ สาธารณชนผู้รับข่าวแต่ละคนนั้นให้ความสนใจในเรื่องราวอุบัติการณ์แต่ละเรื่องไม่เหมือนกันและไม่เท่ากัน

ชาร์ลส์ เอ. ดานา (Charles A. Dana) บรรณาธิการของหนังสือพิมพ์เดอะซัน (The Sun) ให้คำนิยาม “ข่าว” ว่า “ข่าวมีสมมติฐานมาจากทุกสิ่งทุกอย่างที่อุบัติขึ้น ทุกสิ่งทุกอย่างที่มีความสำคัญเพียงพอที่จะเหนี่ยวนำและดูดซับความสนใจของสาธารณชนทั้งหลายหรือแม้เพียงคนส่วนใหญ่บางส่วน

วอลเตอร์ ลิปป์มานน์ (Walter Lippmann) นักหนังสือพิมพ์ผู้มีชื่อเสียงในยุคต้นศตวรรษที่ 20 ดูจะเป็นผู้ที่นิยามให้ความหมายของ “ข่าว” ไว้อย่างชัดเจนที่สุดในหนังสือชื่อ “Public Opinion” ซึ่งพิมพ์ออกจำหน่ายครั้งแรกใน ค.ศ.1922 ลิปป์มานน์อธิบาย “ธรรมชาติ” ของ “ข่าว” ว่า “วิถีแห่งชีวิตของปัจเจกชน จะมีคุณค่าเป็นข่าว (newsworthy) ก็ต่อเมื่อการกระทำของเขาหรือสิ่งที่อุบัติขึ้นแก่เขาปรากฏเป็นสาระสำคัญในบันทึกสาธารณะ (public recorder) และการที่สิ่งเหล่านี้จะปรากฏในบันทึกสาธารณะได้นั้น จะต้องเป็นการกระทำที่เปิดเผย (overt act) ซึ่งมีคุณค่าต่อความสนใจของสาธารณชนด้วย”

คำอธิบายดังกล่าว หมายถึง บุคคลแต่ละคนอาจจะปฏิบัติกิจกรรมของเขาทุกวันติดต่อกันไปเป็นเวลานับสิบปี โดยที่ไม่ปรากฏเป็นข่าวเลยก็ได้ แต่ถ้าหากว่าบุคคลนั้นฆ่าผู้อื่นตาย หรือธุรกิจของเขาล้มเหลวถูกศาลพิพากษาว่ามีความผิดหรือพิพากษาว่าล้มละลาย การกระทำหรือสิ่งที่อุบัติขึ้นดังกล่าวนี้ได้กลายเป็นเรื่องราวในบันทึกสาธารณะ และหนังสือพิมพ์ได้นำข้อเท็จจริง (facts) ที่ปรากฏไปรายงานให้สาธารณชนได้รับรู้แล้ว นั่นคือ “ข่าว”

เนื่องจากผู้รับสารทั่วไปมักจะมีความเชื่อว่า ข่าวที่ตนได้ยินหรือได้อ่านนั้นต้องเป็นความจริง (truth) อย่างแน่นอนด้วยเสมอ ลิขิตปริมาณจึงชี้ให้เห็นด้วยว่า แม้ว่าข่าวนั้นไม่สามารถจะแยกตัวเองออกมาจาก “ความน่าจะเป็นจริง” ได้ก็ตาม ทว่า “ข่าว” กับ “สัจจะ” หรือความจริงก็หาใช่เป็นสิ่งเดียวกันไม่ สิ่งที่ทำให้ข่าวกับสัจจะแตกต่างกันคือ ภาระหน้าที่ (function) ของมันเอง ภาระหน้าที่ของข่าวก็คือ การทำให้อุบัติการณ์ถูกเห็นเด่นชัดขึ้น ส่วนภาระหน้าที่ของสัจจะเป็น การนำข้อเท็จจริงที่ซุกซ่อนไว้ออกมาเปิดเผย โดยการจัดวางให้ข้อเท็จจริงเหล่านี้อยู่ในลักษณะเกี่ยวเนื่องสัมพันธ์ซึ่งกันและกันแล้วสร้างเป็นภาพแห่งความเป็นจริงที่มนุษย์สามารถปฏิบัติได้ อย่างไรก็ตาม ลิขิตปริมาณนี้ให้ความเห็นว่า “ข่าว” อาจจะบังเอิญกลายเป็นความจริงได้เหมือนกัน เช่น กรณีรายงานข่าวการแข่งขันกีฬา การลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง ซึ่งผลของการแข่งขันหรือผลของการลงคะแนนได้แล้วเสร็จลง แต่ถ้าเป็นเรื่องราวที่สลับซับซ้อน เช่น ความขัดแย้งทางการเมือง รายงานข่าวเกี่ยวกับเรื่องนี้ก็ไม่อาจชี้บ่งว่า ข่าวนั้นเป็นความจริงได้

“ข่าว” เป็นการรายงานของเหตุการณ์หรือสถานการณ์ ที่มีความสำคัญและน่าสนใจ องค์ประกอบต่างๆ แสดงถึงความสนใจของผู้อ่านข่าวที่ได้นำเสนอในรูปแบบของข่าว ผูกพันกับชีวิตของมนุษย์อย่างใกล้ชิด ดังที่ว่า “ข่าวที่ดีที่สุด คือ ข่าวซึ่งเป็นที่สนใจของผู้คนส่วนมาก” (สุภา ศิริมานนท์ , 2525 : 3)

สรุปได้ว่า ข่าว ก็คือรายงานของเหตุการณ์หรือความคิดเห็น ซึ่งนักข่าวและบรรณาธิการ (ในฐานะเป็นตัวแทนของสาธารณชน) ได้พิจารณาเลือกสรรแล้วมีความเชื่อมั่นว่า เหตุการณ์หรือความคิดเห็นดังกล่าวจะเป็นที่สนใจของผู้รับสารส่วนใหญ่หรือบางส่วน ซึ่งก็หมายความว่า โดยตัวของเหตุการณ์หรือความคิดเห็นเองนั้นไม่เป็นข่าวจนกว่าจะถูกนำมารายงานให้ผู้อื่นได้ทราบแล้วเท่านั้น

เหตุการณ์ต่างๆ ได้อุบัติขึ้นเป็นจำนวนมากเกินกว่าที่หน้าหนังสือพิมพ์จะบรรจุรายงานเหตุการณ์นั้นได้ทั้งหมด ดังนั้นหนังสือพิมพ์จึงต้องพิจารณาคัดเลือกเหตุการณ์แต่ละเหตุการณ์ แล้วตัดสินใจว่าเหตุการณ์ใดมีคุณค่าข่าว (news values) เพื่อที่จะรายงานเหตุการณ์นั้นๆ ไปสู่สาธารณชนผู้อ่าน ซึ่งในการ

พิจารณาคัดเลือกเหตุการณ์ที่มีคุณค่าข่าว หนังสือพิมพ์จะพิจารณาจากองค์ประกอบต่างๆ (elements) ที่มีอยู่ในเหตุการณ์อื่นทำให้มีความเด่นกว่า เมื่อเปรียบเทียบกับเหตุการณ์อื่นๆ ที่อุบัติขึ้นในเวลาเดียวกัน (สิริทิพย์ ชื่นสุวรรณ , 2539 : 143)

สำหรับเหตุการณ์ที่มีคุณค่าข่าวส่วนมากนั้นมักจะมียุทธศาสตร์ประกอบเพื่อพิจารณาให้เหมาะสม และสอดคล้องกับความสนใจของประชาชนมากที่สุด ซึ่งพอจะสรุปเป็นหลักเกณฑ์ได้ดังนี้

1. ความรวดเร็ว ความสด (immediacy) หมายถึง ความรวดเร็วในการรายงานเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นให้ผู้อ่านได้ทราบอย่างทันทีทันควัน คือนับจากระยะเวลาของเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นกับการรายงานข่าวควรเป็นไปอย่างรวดเร็ว และยิ่งรายงานได้เร็วเท่าไรคุณค่าของความสดของข่าวก็จะมีมากขึ้น

2. ความใกล้ชิด (proximity) หมายถึง เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นใกล้ชิดกับตัวผู้อ่านหนังสือพิมพ์ทั้งด้านระยะทาง เวลา และความคิดถ้าใกล้มากก็จะมีคุณค่าทางข่าวสูงกว่าเหตุการณ์ที่ไกลออกไป ความใกล้ชิดอาจเป็นความสัมพันธ์ใกล้ชิดทางจิตใจ ความคิด สถานที่หรือบุคคลซึ่งมีความผูกพันทางใดทางหนึ่งกับผู้อ่าน

3. ความสำคัญหรือความเด่น (prominence) ครอบคลุมถึงความเด่นของบุคคล สถานที่หรือเวลาของเหตุการณ์ หรือบุคคลในเหตุการณ์ เช่น ช่วงเวลาของการโยกย้ายเปลี่ยนแปลงตำแหน่ง นายกรัฐมนตรีเดินทางไปต่างประเทศ เป็นต้น เหตุการณ์ใดที่มีองค์ประกอบของความสำคัญหรือความเด่นดังกล่าวมากก็มักได้รับความสนใจในคุณค่าเชิงข่าวสูง

4. ผลกระทบ (cosequence) เป็นผลกระทบของเหตุการณ์ที่เกิดกับมวลชน อาจเป็นผลกระทบทางความเป็นอยู่ การครองชีพหรือทางสังคม ผลกระทบนี้อาจเกิดโดยทางตรงหรือทางอ้อม เช่น การปรับอัตราภาษี มีผลกระทบต่อรายได้ของประชาชนผู้มีรายได้น้อย เป็นต้น

5. ความลึกลับซ่อนเงื่อน (mystery) หมายถึงเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นแล้วยังไม่สามารถคลี่คลายให้กระจ่างหรือยังไม่สามารถเสาะหาสาเหตุที่แท้จริง แล้วมักกระตุ้นให้ผู้อ่านสงสัยใคร่ติดตามให้ถึงที่สุด เช่น ข่าวเกี่ยวกับการฆาตกรรมซ่อนเงื่อน การเสาะแสวงหาพยานหลักฐาน ผู้สื่อข่าวจะต้องติดตามอย่าง

ต่อเนื่องละเอียดละออ และคลี่คลายเงื่อนไขจนกระจ่าง หรือคลายความน่าสนใจไป ซึ่งทำให้ชื่อนั้นอ่อน คุณค่าลงก็จะทำให้การวินิจฉัยคุณค่าตกอยู่ในลำดับรองๆ ลงไป

6. ความผิดปกติ (unusual) โดยธรรมชาติของมนุษย์แล้ว มักสนใจต่อสิ่งใดก็ตามที่แปลกหรือไม่เคยเห็นมาก่อน เช่น แม่คนหนึ่งให้กำเนิดลูกแฝดถึง 8 คน หรือเด็กอายุ 5 ขวบ สามารถคำนวณเลขหลักล้านได้ภายใน 5 วินาที เป็นเรื่องที่ไม่เกิดขึ้นบ่อยนักคนจึงอยากรู้ในรายละเอียดมากกว่าเหตุการณ์ปกติ

7. ความขัดแย้ง (conflict) ชาวที่เกิดจากความขัดแย้งไม่ลงรอยกันระหว่างบุคคล 2 ฝ่าย เช่น ความขัดแย้งทางผลประโยชน์ ขัดแย้งทางอุดมการณ์ ขัดแย้งทางด้านความคิดทางเพศ ซึ่งความขัดแย้งมีคุณค่าทางข่าวสูง เป็นเพราะธรรมชาติของมนุษย์อยากรู้ถึงสาเหตุของความขัดแย้งนั้น

8. องค์ประกอบทางด้านเพศ (sex) ความสนใจในเพศตรงข้าม เป็นธรรมชาติของมนุษย์และจัดเป็นสิ่งที่ใกล้ตัวมากที่สุดก็ว่าได้ เช่น ความผิดปกติทางเพศ องค์ประกอบข้อนี้มีได้หมายถึงเฉพาะเรื่องระหว่างหญิงกับชายเท่านั้น แต่รวมไปถึงกิจกรรมต่างๆ ทางสังคมด้วย เช่น การต่อสู้เพื่อแก้กฎหมายที่เสียเปรียบของสตรี เป็นต้น

9. ความน่าสนใจตามปฏุนิยม (human interest) สิ่งที่เกิดขึ้นมีผลกระทบต่อมนุษย์ด้วยกันเอง หรือเกิดกับสิ่งมีชีวิตในโลกองค์ประกอบข้อนี้เป็นเรื่องของความสัมพันธ์ทางอารมณ์ จิตใจ เกี่ยวกับความเป็นอยู่ของมนุษย์ทั่วไป เป็นเหตุการณ์ที่ทำให้ผู้อ่านเกิดความรู้สึกร่วมทางอารมณ์กับบุคคลในข่าวด้วย เช่น ความรู้สึกสะเทือนอารมณ์ เห็นใจ เข้าใจ สงสาร เช่น ชาวแต้หน่องผู้หิวโหย ชาวแม่ฆ่าลูกชายเพราะความรัก

10. ความก้าวหน้า (progress) ถือเป็นองค์ประกอบที่สำคัญข้อหนึ่งในการพิจารณาคุณค่าข่าว โดยเฉพาะการพัฒนา ความเจริญก้าวหน้าทางวิชาการ เทคโนโลยีสมัยใหม่ ความเปลี่ยนแปลงของสังคม การศึกษา ฯลฯ ย่อมมีผลต่อความเป็นอยู่ของประชาชนหรือมีผลต่อความหวังใหม่ในชีวิตของประชาชน

การวินิจฉัยโดยอาศัยหลักเกณฑ์คุณค่าข่าว และการมีความรู้เกี่ยวกับคุณลักษณะของข่าว นับเป็นความรู้เบื้องต้นที่ผู้ต้องการเป็นนักหนังสือพิมพ์ควรทราบ เพราะนอกจากจะทำให้การทำงานในฐานะ

ผู้สื่อข่าวและผู้รายงานข่าวมีประสิทธิภาพมากขึ้นแล้ว ยังช่วยให้สามารถกำหนดทิศทางที่มีคุณค่า เป็นประโยชน์ต่อสังคมโดยรวม ตลอดจนจะทำให้มีแนวทางในการเลือกจับประเด็นข่าวมารายงานให้เหมาะสมกับประเภทและนโยบายของหนังสือพิมพ์ที่ตนสังกัดอยู่ด้วย (มาลี บุญศิริพันธ์ , 2539 : 28)

นอกจากนี้ผู้สื่อข่าวยังเป็นผู้ใช้วิจารณ์ญาณในการคัดเลือกกลิ่นกรองข่าวสารทัศนะวิจารณ์ต่อปัญหาต่างๆ คอยสอดส่องสภาพความเป็นไปทั้งทางด้านสังคม เศรษฐกิจ การเมือง และทำการเลือกสรรสิ่งทีเห็นว่ามีสาระประโยชน์สำคัญและควรจะต้องรู้ นำเสนอต่อสาธารณชน (นันทวัน สุชาติ , 2520)

ผู้สื่อข่าวและบรรณาธิการเป็นบุคคลที่มีบทบาทอย่างมากในการตัดสินใจและวินิจฉัยว่า เหตุการณ์ใดควรได้รับการรายงานหรือไม่ จากบทบาทสำคัญนี้ทำให้ต้องยึดหลักการพิจารณาคุณค่าข่าวหลักใหญ่ที่ถือปฏิบัติกันเสมอมา คือ ความสด ความทันสมัย ทันทต่อเหตุการณ์ “เป็นที่น่าสนใจ” ของมนุษย์นอกเหนือไปจากความสำคัญของเหตุการณ์ที่มีผลกระทบต่อชีวิตผู้อ่าน (มาลี บุญศิริพันธ์ , 2537 : 22)

บทบาทดังกล่าวข้างต้นของสื่อมวลชน เฉพาะอย่างยิ่งการรายงานข้อมูลข่าวสารหรือเหตุการณ์ต่างๆ ในสังคมนั้น จะเป็นการรายงานข่าวสารโดยผ่านกระบวนการเลือกสรรของสื่อมวลชน ข่าวสารเหตุการณ์เพียงบางอย่างเท่านั้นที่ได้รับการสื่อสารไปยังผู้รับ ทั้งนี้เนื่องจากข้อจำกัดของสื่อมวลชนในด้านเวลาการออกอากาศ หรือเนื้อที่บนหน้าหนังสือพิมพ์ ข่าวที่จะได้รับการเผยแพร่ต้องมีการคัดเลือก ซึ่งจะกระทำโดยอาศัยกฎเกณฑ์บางอย่างในการประกอบวิชาชีพสื่อมวลชน เช่น จะต้องเป็นข่าวที่คนส่วนใหญ่สนใจ เป็นข่าวที่ส่งผลกระทบต่อส่วนรวม เป็นข่าวที่ไม่กระทบกระเทือนต่อความมั่นคงของชาติ เป็นต้น (ระวีวรรณ ประกอบผล , 2529 : 265)

ในการตัดสินใจเลือกเสนอข่าวสารใดต่อมวลชนผู้รับสารนั้น มีปัจจัยหลายปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเลือกของผู้เฝ้าประตูในการตัดสินใจเลือกเสนอข้อมูลข่าวสารต่อประชาชนในสังคม ดังต่อไปนี้ (ประมะสตะเวทิน , 2539)

1. คุณค่าของข่าว เหตุการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นจะถูกคัดเลือกมาเสนอเป็นข่าวนั้นจะต้องมีความสำคัญ และอยู่ในความสนใจของมวลชนผู้รับสาร มีค่าแก่การเสนอข่าว

2. เนื้อที่และเวลาของสื่อมวลชน แม้เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจะมีคุณค่าของข่าวแต่ก็อาจไม่ถูกนำมาเสนอเป็นข่าวได้ เพราะยังมีปัจจัยอื่นๆ อีกที่กำหนดการตัดสินใจของนักสื่อสารมวลชนในฐานะของผู้เฝ้าประตู ปัจจัยหนึ่งคือ ความจำกัดเรื่อง เนื้อที่ และเวลา (limitations of space and time) สื่อมวลชนทั้งหนังสือพิมพ์ นิตยสาร วิทยุ โทรทัศน์ หรือภาพยนตร์ จะเป็นเครื่องมือในการสื่อสารของสื่อมวลชนที่มีความจำกัดในตัวเอง ดังนั้นผู้เฝ้าประตูจึงต้องเลือกข่าวที่ดีที่สุดและเนื้อหาอื่นๆ ที่ดีที่สุดมาเสนอต่อมวลชนในสื่อชนิดต่างๆ ที่มีเนื้อที่และเวลาที่จำกัด

3. บุคลิกของสื่อมวลชน ถึงแม้จะมีหลักเกณฑ์คุณค่าข่าว ความสนใจตลอดจนความต้องการของผู้รับสาร เป็นปัจจัยหลักในการคัดเลือกข่าวสาร แล้วแต่มุมมองและทัศนะของสื่อมวลชนที่มีอยู่มาก อาจจะแตกต่างกันไป เช่น มีความแตกต่างกันด้านบุคลิก ได้แก่ ประสบการณ์ ความรู้ ความเชื่อ ค่านิยม รสนิยม หน้าที่และความรับผิดชอบ สิ่งเหล่านี้ทำให้ผู้เฝ้าประตูจะเลือกข่าวสารที่ไม่เหมือนกัน เพราะมีมุมมองในการเลือกข่าวที่ต่างกัน

4. อิทธิพลที่มีต่อผู้เฝ้าประตู สื่อมวลชนเป็นส่วนหนึ่งของสังคม ย่อมได้รับอิทธิพลและความกดดันจากสังคมและสิ่งแวดล้อมในการปฏิบัติหน้าที่ของตน อิทธิพลและความกดดันต่างๆ แม้จะไม่ใช่เหตุผลทางวิชาชีพแต่ในความเป็นจริงก็มีผลอย่างยิ่งต่อการตัดสินใจเลือกเสนอข่าวและเนื้อหาอื่นๆ ของสื่อมวลชนต่อผู้รับสาร อิทธิพลที่ว่านี้มีอยู่อย่างกว้างขวางทั้งภายในองค์กรสื่อมวลชนเอง และทั้งภายนอกองค์กรสื่อมวลชน อิทธิพลดังกล่าว ได้แก่ รัฐบาลและหน่วยงานของรัฐบาล กลุ่มผลประโยชน์ พรรคการเมือง ความมั่นคงของประเทศชาติ ศีลธรรม รวมทั้งเจ้าขององค์กรสื่อมวลชนหรือนายทุน

จากหลักเกณฑ์ข้างต้น สื่อมวลชนได้ทำหน้าที่เป็นสื่อกลางการให้ข่าวสาร ความรู้ การศึกษาและความคิดเห็นแก่สังคม โดยผ่านกระบวนการคัดเลือกข่าว ภายใต้บทบาทของผู้เฝ้าประตู (gatekeeper) ซึ่งทำหน้าที่เป็นผู้ตรวจสอบและควบคุมดูแลช่องทางข่าวสาร สื่อมวลชนจึงต้องตระหนักถึงความรับผิดชอบต่อสังคม ต้องมีหลักยึดในการปฏิบัติหน้าที่สมกับที่ได้รับไว้วางใจจากสังคม พร้อมกับรักษาความเป็นกลาง และคำนึงถึงผลประโยชน์ของผู้อ่านในการนำเสนอข่าวสาร

อย่างไรก็ตาม หากเหตุการณ์ที่เป็นข้อเท็จจริงได้เกิดขึ้นแต่ไม่ได้รับความสนใจหรือไม่น่าสนใจ ผู้สื่อข่าวก็ไม่นำไปเสนอให้ผู้อ่านได้มีโอกาสรู้ว่าจะเกิดอะไรขึ้นบ้างแล้ว ผู้อ่านจะไม่มีโอกาสรับทราบเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นเลยความสนใจย่อมไม่เกิด เมื่อเป็นดังนี้เหตุการณ์จะเกิดที่ไหนก็อยู่ตรงนั้น ผู้อ่านจะทราบก็ต่อ

เมื่อมีบุคคลหยิบยกเอาเหตุการณ์นั้นรวบรวมข้อเท็จจริงของเหตุการณ์ทั้งหมดมาแล้วหรือรายงาน หรือลงพิมพ์เพื่อให้อื่นๆ ได้รับรู้ก็จะเกิดความสนใจขึ้นมาได้ สิ่งนั้นจะเป็น “ข่าว” (มาลี บุญศิริพันธ์ , 2539 : 21)

เมื่อประเด็นข่าวที่สื่อมวลชนพิจารณาแล้วว่าควรเป็น “ข่าว” ได้ถูกเปิดประเด็นออกสู่สาธารณชนแล้ว สื่อมวลชนมักจะต้องใช้เวลาในการสืบเสาะหาข้อเท็จจริงเพิ่มเติม และมีกระบวนการในทำข่าวที่ซับซ้อนกว่าข่าวเหตุการณ์ทั่วไป เนื่องจากมีวิธีการสื่อข่าวที่เน้นหนักทางการรวบรวมข้อเท็จจริงต่างๆ โดยการสืบเสาะ ชูดักขุมจากเหตุการณ์และหลักฐานให้แน่ใจในข้อเท็จจริงที่ได้ เพื่อความกระจ่าง เพราะข่าวประเภทดังกล่าวมักจะเกี่ยวข้องกับผลประโยชน์ของประชาชนส่วนรวม เช่น การทุจริต คอร์รัปชัน ความไม่ชอบมาพากลทั้งหลาย

การรายงานข่าวเชิงสืบสวน

ความหมายของข่าวไม่จำกัดขอบเขตเพียงแค่การรายงานเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นเท่านั้น แต่หมายรวมถึงสถานการณ์ที่มีอยู่ในขณะนั้นด้วย ในอดีตการรายงานข่าวเชิงสถานการณ์ (situation news) ไม่ค่อยได้รับความสนใจเท่าที่ควร อาจจะเป็นเพราะว่าสังคมยังไม่สลับซับซ้อนเท่ากับสังคมทุกวันนี้ หรือความสนใจของคนอ่านยังไม่กว้างขวางลึกซึ้งเท่าคนปัจจุบัน ประกอบกับกลไกระบบการสื่อสารมวลชนยังไม่ครอบคลุมกว้างไกล และมีศักยภาพสูงส่งเท่ากับสังคมยุคโลกาภิวัตน์ก็เป็นได้ ดังนั้นการรายงานข่าวเหตุการณ์ (event news) มักได้รับการตอบสนองเป็นพิเศษ เพราะเป็นอุบัติการณ์ที่เห็นได้ชัดเจน ตื่นเต้นเร้าใจ ทันใจมากกว่าข่าวประเภทสถานการณ์ การเลือกสรรเหตุการณ์เพื่อรายงานข่าวมักเน้นองค์ประกอบที่มีคุณค่าของความน่าสนใจสนองตอบความอยากรู้อย่างเห็นของผู้อ่านเป็นหลัก หรือบางครั้งก็เป็นความอยากรู้อยากเห็นของผู้รายงานข่าวเช่นกัน (มาลี บุญศิริพันธ์ , 2538 : 108-109)

แต่การรายงานข่าวแบบสืบสวน (investigative reporting) เป็นวิธีการรายงานข่าวที่ไม่พึงพอใจเพียงเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น และเห็นได้ด้วยตาเท่านั้น ในอีกความหมายหนึ่งของการรายงานข่าวสืบสวน คือการเปิดโปง เจาะ ชูดักขุม และสืบสวนจนได้ความจริงที่ถูกปกปิดไว้อย่างเร้นลับ แล้วนำมาเสนอให้ผู้อ่านได้ทราบเรื่องที่ชูดักขุมมักเป็นเรื่องที่ผู้เกี่ยวข้องไม่ต้องการเปิดเผยให้สาธารณชนได้ทราบ การทำข่าวประเภทนี้จึงเท่ากับเป็นความพยายามของผู้สื่อข่าวที่ต้องเปิดเผยความจริงให้ปรากฏ ข่าวชูดักขุมจะต้องเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับผลประโยชน์และความเสียหายของสาธารณชนโดยรวมเสมอ

การสื่อข่าวแบบสืบสวนสอบสวน เป็นวิธีการที่สามารถหาคำตอบในสิ่งที่ซ่อนเงื่อนให้แก่ประชาชน ผู้อ่านได้ดีที่สุดวิธีหนึ่ง แต่วิธีการสื่อข่าวประเภทนี้จำเป็นต้องอาศัยความซื่อสัตย์สุจริต ความเที่ยงตรง ความรับผิดชอบ และความเป็นกลางของผู้สื่อข่าว บรรณาธิการ รวมถึงบุคคลที่เกี่ยวข้องในกระบวนการขุดคุ้ยข่าว นั้น มีจิตสำนึกต่อสังคมในการพิทักษ์รักษาผลประโยชน์ของสังคมเป็นสำคัญ ผู้สื่อข่าวต้องเรียนรู้ทำความเข้าใจอย่างถ่องแท้ถึงความสำคัญ วิธีการสื่อข่าวแบบสอบสวน สร้างความกระตือรือร้น ความพร้อมในการแสดงหาข้อมูลหลายๆ ด้าน ตลอดจนความรอบรู้ในกลไกของรัฐและสังคม เพราะจะช่วยให้การสื่อข่าวและการรายงานข่าวมีประสิทธิภาพ น่าเชื่อถือ

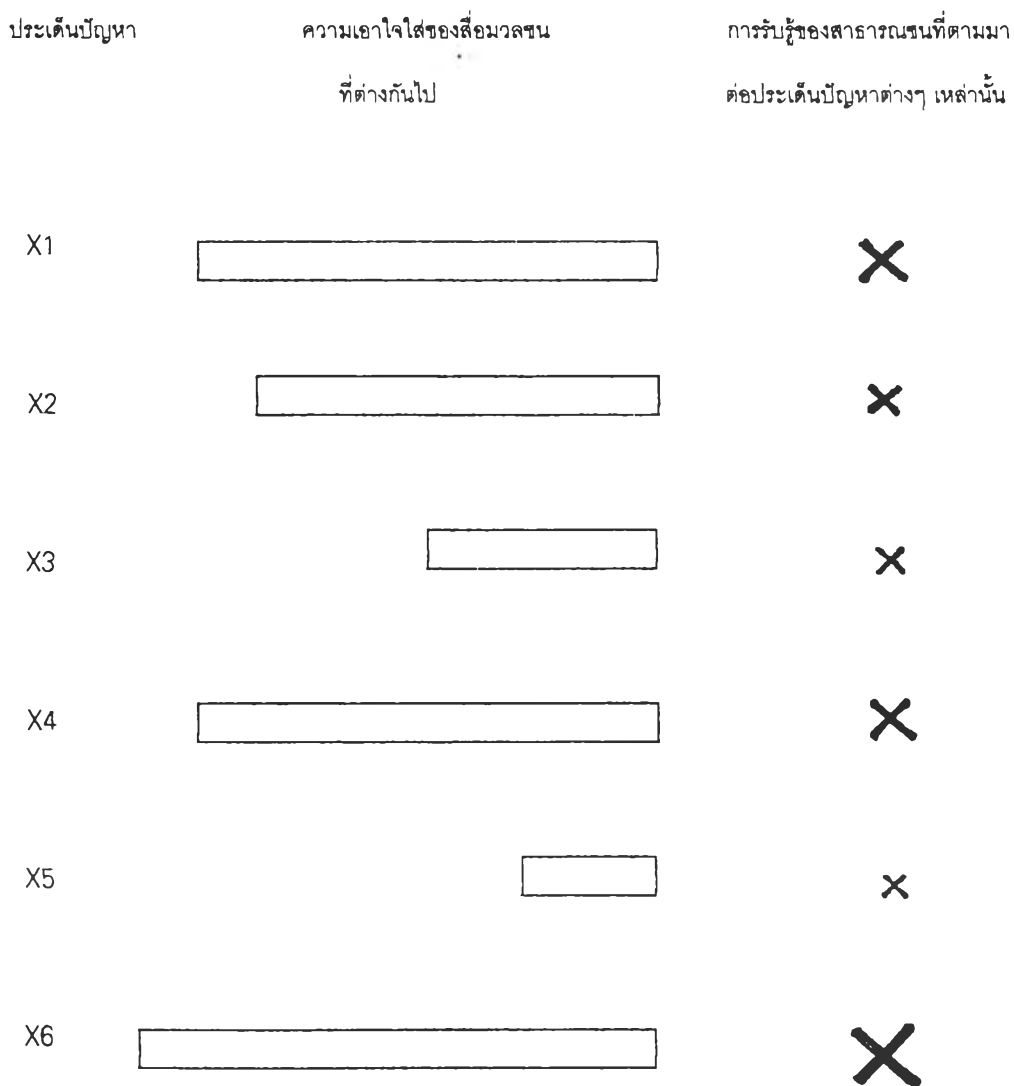
จึงกล่าวได้ว่า การรายงานข่าวแบบสืบสวนเป็นข่าวเน้นกระบวนการ (process-centered news) ที่ต้องมีการเตรียมการอย่างรอบคอบ ตั้งแต่ผู้สื่อข่าว ทีมงานข่าว การสื่อข่าว การกลั่นกรองข้อมูล การประเมินข้อเท็จจริง การนำเสนอ ตลอดจนจังหวะเวลาในการเสนอทางสื่อมวลชนซึ่งสามารถนำเสนอได้หลายรูปแบบ เช่น ข่าว บทความ คอลัมน์ บทวิเคราะห์ ฯลฯ ตามจังหวะเวลาและความเหมาะสม

ผลกระทบจากการรายงานข่าว

หน้าที่ของสื่อมวลชนในการกำหนดหัวข้อข่าวหรือวาระข่าวสาร (the agenda setting function) นั้น หมายถึง ความสามารถของสื่อมวลชนในการเป็นผู้กำหนดประเด็นหรือหัวข้อปัญหาต่างๆ ในสังคม ให้ประชาชนผู้รับข่าวสารทั่วไปได้ทราบและเห็นความสำคัญจากการเสนอหรือไม่เสนอข่าวสารเรื่องใดเรื่องหนึ่งของสื่อมวลชน มีผลให้สาธารณชนมีความเห็นคล้ายคลึงกันว่า เรื่องนั้นเป็นหัวข้อหรือประเด็นที่มีความสำคัญหรือไม่มีความสำคัญที่จะนำมาคิดพิจารณาหรืออภิปรายพูดคุยกัน เช่น การที่หนังสือพิมพ์ให้ความสนใจต่อปัญหาอาชญากรรม โดยการเน้นเสนอข่าวหรือบทความความคิดเห็นในเรื่องนี้เป็นพิเศษก็มีผลทำให้ประชาชนทั่วไปในเวลานั้นมีความรู้สึกที่ว่าปัญหาของสังคมด้านอาชญากรรม เป็นเรื่องที่เหมาะสมแก่การนำมาคิดพิจารณา หรือสนทนาถกเถียงกัน (พีระ จิโรโสภณ , 2529 : 662)

แมกซ์เวลล์ อี แมคคอมบส์ และดอนัลด์ แอล ชอว์ (Maxwell E. McCombs and Donald L. Shaw , 1972) ได้สรุปไว้ว่าในบรรดาเรื่องราวหรือเหตุการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้น เรื่องราวหรือเหตุการณ์ใดที่ถูกนำมาเสนอเป็นข่าวสำคัญสำหรับประชาชนตามไปด้วย เพราะประชาชนคิดว่าเรื่องที่สื่อมวลชนนำมาเสนอนั้น เป็นเรื่องที่สำคัญ เรื่องดังกล่าวจึงอยู่ในความสนใจของประชาชน ประชาชนจะพูดคุยกันถึงเรื่องนั้นเป็นส่วนใหญ่ในการพบปะพูดคุยกันในสังคมและชีวิตประจำวัน ทั้งๆ ที่จริงแล้วเรื่องที่สื่อมวลชนนำมาเสนอให้อยู่ในความสนใจของประชาชนนั้นอาจไม่มีความสำคัญมากนักก็ได้

จากแบบจำลอง (ภาพที่ 2) ของการกำหนดความระชาวสารของชอร์ และแมคคอมส์ ที่แสดงให้เห็นถึงประสิทธิผลของสื่อมวลชนว่าขอบเขตของประเด็นปัญหาหรือหัวข้อพิจารณา หากปรากฏว่าเรื่องใดที่ได้รับการเอาใจใส่จากสื่อมวลชนมากจะสร้างความคุ้นเคยต่อเรื่องนั้นๆ ให้กับประชาชนยิ่งขึ้น และเป็นที่รับรู้ว่าเป็นเรื่องที่สำคัญที่สุด (แมคคอมส์ และชอร์ 1976 , อ้างถึงใน สวนิต ยมาภัย และระวีวรรณ ประกอบผล , 122)

ภาพที่ 2 แบบจำลองการกำหนดเรื่องพิจารณาของ ชอร์ และแมคคอมส์

จากแบบจำลองนี้ แสดงให้เห็นถึงประเด็นปัญหาหรือเรื่องราวต่างๆ ที่เกิดขึ้นในสังคม ซึ่งแสดงด้วย x_1, x_2, x_3, \dots ที่มีขนาดเท่ากันทางซ้ายมือ จากนั้นสื่อมวลชนจึงนำเสนอให้สาธารณชนรับทราบ โดยมีการเน้นในเชิงปริมาณและความถี่แต่ละเรื่องสำคัญแตกต่างกันไป (แสดงด้วยรูปแท่งตามแนวนอน) ส่วน x_1, x_2, x_3, \dots ที่มีขนาดไม่เท่ากันทางขวามือ นั้น เป็นระดับการรับรู้ของสาธารณชนต่อประเด็นปัญหาต่างๆ อันเป็นผลมาจากการที่สื่อมวลชนนำเสนอและให้ความสำคัญต่อเรื่องใดมาก ก็จะได้รับพิจารณาจากสาธารณชนตระหนักถึงความสำคัญมากที่สุด ส่วน x_2, x_3, x_5 สาธารณชนให้ความสำคัญรองลงมา ซึ่งสอดคล้องกับการที่สื่อมวลชนกำหนดให้เห็นถึงความสำคัญและนำเสนอตนเอง

จากแบบจำลองการกำหนดเรื่องพิจารณานี้ จะเห็นได้ว่าสื่อมวลชนจะทำหน้าที่จัดลำดับและให้ความสำคัญในการนำเสนอข่าวสารเหตุการณ์ต่างๆ บางเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในสังคม เพื่อประชาชนได้พิจารณาและเห็นคล้อยตามว่าเป็นเรื่องสำคัญที่ควรให้ความสนใจในช่วงเวลานั้น

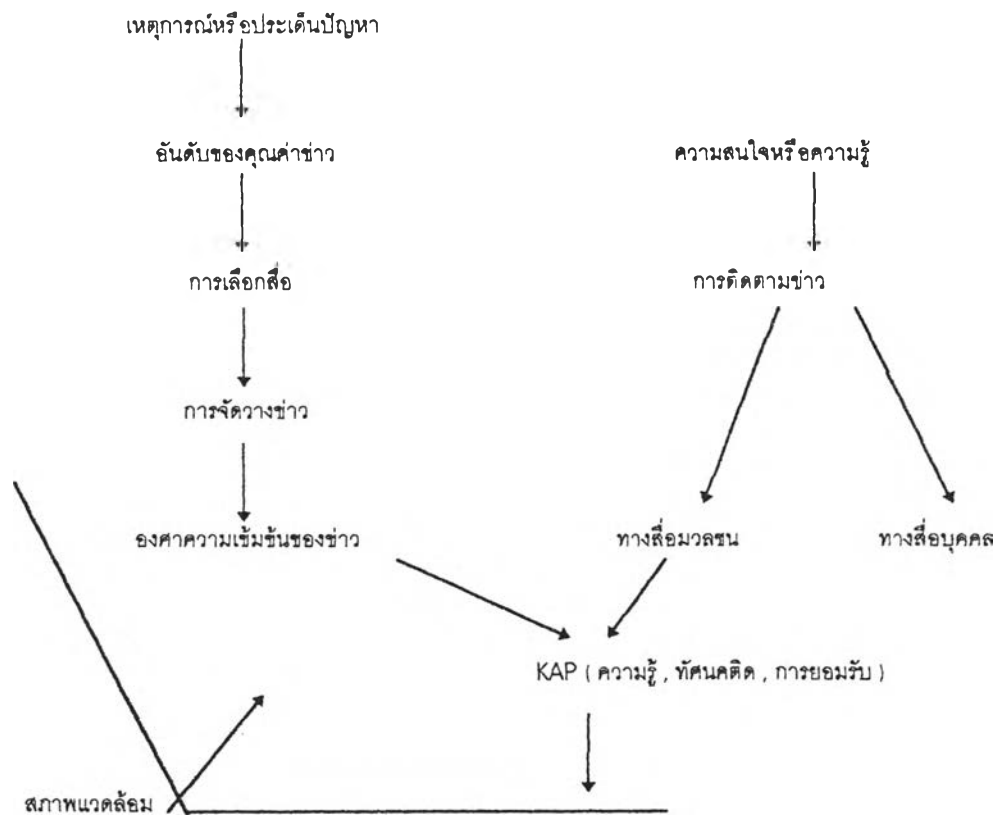
วงการสื่อสารมวลชน ได้เล็งเห็นความสำคัญในการศึกษาสื่อมวลชน ในแง่ของอิทธิพลในการเป็นกำหนดประเด็นการรับรู้ เหตุการณ์ ข่าวสารของประชาชนเพราะความหมายของคำว่า agenda setting นั้น หมายถึง ความสามารถของสื่อมวลชนในการเป็นผู้กำหนด (set) ประเด็นหรือหัวข้อปัญหาต่างๆ ให้ประชาชนผู้รับข่าวสารทั่วไป ซึ่งเปรียบเหมือนผู้เข้าร่วมประชุมที่ต้องรับทราบหรือตระหนักถึงปัญหาหรือประเด็นต่างๆ ตามที่กำหนดไว้ในวาระการประชุม (agenda) เมื่อสื่อมวลชนเป็นผู้กำหนดวาระหรือหัวข้อประเด็นข่าวสารให้กับประชาชนได้รับทราบผลที่เกิดขึ้นตามมาก็คือ ประชาชนจะคิดและปฏิบัติตามวาระหรือประเด็นที่สื่อมวลชนกำหนดไว้ และถ้าสื่อมวลชนยิ่งเลือกเสนอข่าวเกี่ยวกับประเด็นหรือปัญหาใดมาก ประชาชนผู้รับสารก็จะรับรู้หรือตระหนักถึงความสำคัญของประเด็นหรือปัญหานั้นมากขึ้นตามไปด้วย

แม้ว่าสื่อมวลชนจะเป็นผู้เริ่มต้นในการนำเสนอสารก็ตาม (Donald L. Shaw and Maxwell E. McCombs , 1977 อ้างถึงใน สุรพล โสธนะเสถียร , 2533 : 145-150) กล่าวคือ โดยทั่วไปเมื่อเกิดเหตุการณ์หรือประเด็นปัญหาใดขึ้นในสังคม ผู้ประกอบวิชาชีพทางด้านสื่อมวลชนจะพิจารณาโดยการประเมินคุณค่าของข่าว เพื่อให้ทราบว่าความสำคัญของข่าวนั้นมีอยู่ในระดับใด จากนั้นจึงเลือกพิจารณาใช้สื่อที่เหมาะสม เช่น การเสนอข่าวผ่านทางโทรทัศน์ ข่าวนั้นจะได้รับความสนใจจากผู้รับสารอย่างรวดเร็วแต่ความคงทนของข่าวจะอยู่ไม่นานนัก ในขณะที่การเสนอข่าวสารผ่านทางสิ่งพิมพ์จะดำเนินไปอย่างช้าๆ แต่ก็สามารถอยู่ได้นานกว่า การที่สื่อมวลชนประเภทต่างๆ มีการเสนอข่าวที่มีหัวข้อข่าวอย่างเดียวหรือคล้ายคลึงกัน จะต้องมีการวิเคราะห์รายละเอียดในการนำเสนอที่แตกต่างกันเพื่อดึงดูดความสนใจของผู้รับสาร และแม้ว่าข่าวนั้นจะเหมาะสมกับชนิดของสื่อแล้วก็ตามก็อาจจะยังไม่เป็นที่เพียงพอจึงต้องมีการจัด

วางข่าวสาร ทั้งนี้เพื่อช่วยให้เกิดความเด่นสะดุดตาอันเป็นปัจจัยหนึ่งในการส่งเสริมความนิยมในการจัดวารสารอีกด้วย อย่างไรก็ตามองศาความเข้มข้นของข่าวก็เป็นอีกส่วนหนึ่งในการเสริมบทบาทของการจัดวารสาร ซึ่งสามารถทำได้หลายวิธีคือ

1. การเพิ่มหรือขยายพื้นที่ของข่าวนั้นให้มากกว่าปกติ ข่าวที่มีกรอบใหญ่กว่าข่าวอื่น ตลอดจนขนาดของตัวอักษรที่โตกว่าย่อมทำให้เห็นว่าข่าวนั้นสำคัญชวนอ่านมากกว่า
2. ความถี่ในการรายงานข่าว การนำเสนอข่าวที่มีจำนวนครั้งบ่อยๆ เป็นการตอกย้ำความสนใจให้กับผู้รับสารมากขึ้น
3. ระยะเวลาในการนำเสนอข่าว ระยะเวลาที่มีความหมายใกล้เคียงกับความถี่ แม้ข่าวสารจะถูกรายงานบ่อยแต่ถ้าถูกเสนออยู่แล้วเลิกไป ก็จะทำให้การจัดวารสารนั้นหมดบทบาทลงไปด้วย

จากแผนภาพ (ภาพที่ 3) ของการจัดวารสารของ Shaw & McCombs ที่แสดงให้เห็นถึงลำดับชั้นในการนำเสนอข่าวสารของประเด็นปัญหาต่างๆ ในสังคมเพื่อให้สาธารณชนรับรู้ว่าเรื่องนั้นๆ มีความสำคัญน่าสนใจมากที่สุด

ภาพที่ 3 การจัดวาระสารของชอร์ และแมคคอมส์ (Shaw & McCombs , 1977 อ้างถึงในสุรพล โสธนะเสถียร , 2533 : 145)

จากแผนภาพนี้แสดงให้เห็นถึงขั้นตอนของการจัดวาระข่าวสารเป็นลำดับ สำหรับลำดับขั้นทางด้านซ้ายมือ จากเหตุการณ์หรือประเด็นปัญหาต่างๆ มาสู่การให้อันดับความสำคัญของคุณค่าของความเป็นข่าว จากนั้นเป็นการเลือกใช้สื่ออย่างเหมาะสม และมีการจัดวางข่าวในรูปแบบต่างๆ เพื่อเน้นให้ข่าวนั้นมีความเด่นชัดยิ่งขึ้น ตลอดจนการให้ระยะเวลาหรือองศาความเข้มข้นในการนำเสนอข่าวนั้นๆ ด้วย ซึ่งจะนำไปสู่ความรู้ การเปลี่ยนแปลงทัศนคติ และการยอมรับในที่สุด ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อมในขณะนั้นด้วย ส่วนลำดับขั้นทางด้านขวามือนั้น จากการที่ผู้รับสารให้ความสนใจหรือเกิดความรู้จะนำมาสู่การติดตามข่าวนั้นๆ ทั้งทางสื่อมวลชนหรือทางสื่อบุคคลก็ตาม ก็จะทำให้ไปสู่ความรู้ การเปลี่ยนแปลงทัศนคติและการยอมรับด้วยเช่นกัน

หน้าที่การกำหนดวาระข่าวสารหรือเรื่องพิจารณาของสื่อมวลชน เป็นแนวคิดที่ได้รับการยอมรับกันมากขึ้นในปัจจุบัน หากความคิดที่ว่าการที่สื่อมวลชนให้ความสนใจต่อประเด็นหรือหัวข้อที่เกี่ยวกับปัญหาในเรื่องต่างๆ ทำให้ประชาชนได้รับทราบและตระหนักถึงความสำคัญของปัญหาหรือประเด็นตามนั้นตามที่สื่อมวลชนได้กำหนดไว้ นั่นคือสื่อมวลชนมีอิทธิพลต่อความรู้สึกนึกคิดของประชาชนที่จะรับรู้ถึงความสำคัญในเรื่องต่างๆ ที่สื่อมวลชนเป็นผู้นำเสนอ (วิไล จัตรกุล ณ อยุธยา , 2534 : 15)

หนังสือพิมพ์ยังมีอิทธิพลก่อให้เกิดพฤติกรรมร่วมหรือสาธารณมติ (public opinion) ซึ่งหมายถึงความคิดเห็นรวมของประชาชนหรือกลุ่มความคิดต่างๆ ที่มีต่อประเด็นข้อโต้แย้ง (controversial issues) ต่างๆ อาจกล่าวได้ว่า สาธารณมติจะเกิดขึ้นได้ นอกจากจะต้องมีประเด็นปัญหาแล้ว ยังต้องมีหนังสือพิมพ์เป็นสื่อกลางเพื่อถ่ายทอดเหตุการณ์ ข้อเท็จจริง และแสดงออกซึ่งความคิดเห็นอีกด้วย (ยุทธวัฒน์ ภัทรานุกัทร , 2521 : 30 อ้างถึงใน วิไล จัตรกุล ณ อยุธยา , 2534 : 14)